

Het ontstaan van de civiele-verdedigingsorganisatie en de taak van het KMC daarin

E. J. Hanson

majoor vsd der infanterie

Het Korps Mobiele Colonnies is in het leven geroepen en georganiseerd om „hulp te verlenen bij rampen ten gevolge van oorlogsgeweld”, waaronder moet worden verstaan het optreden tegen de gevolgen van conventionele bombardementen en/of kernwapenexplosies waardoor bevolkingsagglomeraties kunnen worden getroffen.

Met deze eenvoudige taakomschrijving van het Korps doet zich meteen het probleem voor: „Wat is een ramp, en wanneer is daarvan sprake?”. Het is nauwelijks mogelijk daarop met een definitie te antwoorden, omdat de persoonlijke interpretatie van het gebeuren, het al dan niet rechtstreeks erbij betrokken zijn, en tal van andere factoren mede van invloed zijn. Aanrijdingen, vliegtuigongelukken en branden van ernstige omvang zijn — zeker indien er doden en gewonden vallen — voor de direct betrokkenen een rampzalige gebeurtenis. Voor de samenleving echter is zoiets een al dan niet waargenomen incident, welks aspecten niet zozeer worden gezien als bedreigingen voor, of ernstige verstoringen van het grote geheel.

Rampen doen zich niet alleen voor onder oorlogsomstandigheden, maar ook in tijden van vrede in de vorm van natuurrampen — aardbevingen, overstromingen, e.d. — en maatschappijrampen, zoals recent in Seveso en Harrisburgh. Ongeacht of dat plaatsgrijpt in vredes- of in oorlogstijd, steeds zijn daarbij aanwijsbare kenmerken en verschijnselen in het spel die de plaatselijke, regionale of zelfs nationale bevolking confronteren met een al dan niet verwachte rampsituatie.

Om nu te kunnen verduidelijken hoe plaats en taak van het Korps Mobiele Colonnies zijn bepaald in verband met dergelijke eventualiteiten, wordt hierna aandacht besteed aan:

- de kenmerken en verschijnselen van een ramp;
- de gevolgen van en gevolgtrekkingen uit de bombardementen op Duitsland en Japan in de Tweede Wereldoorlog;
- het ontstaan van de Organisatie Bescherming Bevolking (OBB);

— het ontstaan en de organisatie van het Korps Mobiele Colonnies;

— de oorlogsrampenbestrijding door eenheden van de OBB en het KMC.

Het begrip „ramp”

Vrijwel iedereen die op zijn terrein met rampenbestrijding heeft te maken, heeft getracht het begrip „ramp” in een sluitende definitie te omschrijven. Nog afgezien van de persoonlijke betrokkenheid moet daartoe echter worden voldaan aan zoveel voorwaarden dat het als regel bij pogen blijft. Wel kan een bruikbare benadering worden gevonden als men uitgaat van de gevolgen; dan is het mogelijk te komen tot een *werkdefinitie* waarmee voor een ieder kan worden duidelijk gemaakt waarom het gaat.

Zo zegt de minister van binnenlandse zaken in zijn *Nota Hulpverlening en Rampen*, die in 1975 verscheen:

Een ramp is een situatie, waarbij het direct beschikbare potentieel onvoldoende is en men er rekening mee moet houden dat bijstand op ruime schaal noodzakelijk is.

Rampsituaties kunnen zich voordoen in vredes- en oorlogstijd, waarbij de oorzaken verschillend zullen zijn; in de gevolgen zal er behalve verschil ook overeenkomst bestaan. De gevolgen van oorlogsgeweld kunnen zich evenwel in een zo hevige vorm aandienen, dat getroffen voorzieningen kwalitatief en kwantitatief te kort schieten.

De ervaringen van de Tweede Wereldoorlog — Engeland, Duitsland — maar ook de sindsdien geboekstaafde vredesrampen hebben aangetoond dat de problemen steeds groter en ingewikkelder waren dan verwacht of verondersteld. Zozeer zelfs, dat moest worden vastgesteld dat efficiënte hulpverlening nagenoeg onmogelijk wordt indien men — door studie of onderzoek — zich geen voorstelling heeft kunnen maken van de omvang en gevolgen van zo'n rampsituatie.

Een van de kenmerken van een ramp is wel dat zij steeds een massaal karakter heeft; daarbij kunnen tweeërlei gevolgen worden onderscheiden, primaire en secundaire.

Primaire gevolgen zijn die waartegen o.a. brandweer-, reddings- en geneeskundige eenheden moeten optreden; secundaire gevolgen komen meer tot uiting in verstoringen van de samenleving op verschillende gebieden, bijvoorbeeld door normverschuivingen als mensen trachten aan de dreiging te ontkomen en het vege lijf te redden. De taak van de OBB en het KMC is gericht op het bestrijden van de primaire gevolgen; de Staf Civiele Verdediging daarentegen houdt zich meer bezig met de secundaire gevolgen en richt zich daartoe onder meer op het doen aanpassen van de wetgeving waardoor het voortbestaan en functioneren van de samenleving, ook onder buitengewone omstandigheden, kan worden verzekerd. Binnen het bestek van dit artikel zal evenwel daarop niet dieper worden ingegaan, vooral omdat die aspecten van de Civiele Verdediging niet tot de taak van het KMC behoren.

Een ramp onderscheidt zich van minder ingrijpende voorvallen door de volgende *rampkenmerken*:

- het menselijke leven is vernietigd of wordt bedreigd;
- het normale sociale patroon is verbroken of ernstig verstoord;
- het gebeuren heeft een uitzonderlijk en ongevoelbaar karakter;
- de omvang ervan, gerekend naar de grootte van het gebied en het aantal betrokken personen, gaat ver uit boven die van een ongeval of ongeluk;
- de normaal voor hulpverlening bij ongevallen en ongelukken beschikbare diensten en middelen zijn totaal ontoereikend, zowel naar organisatie als naar aantal.

Bovendien moet ermee worden gerekend dat zich bij een ramp *rampverschijnselen* kunnen voordoen:

- massale branden;
- massale verwoestingen;
- overstromingen, deformatie van gebieden;
- grote aantallen doden en gewonden;
- paniekluchten en vluchtelingenstromen;
- besmettingen en epidemieën.

Met deze opsomming van kenmerken en verschijnselen is — althans voor zover het de primaire gevolgen betreft — tevens het kader aangegeven waarbinnen het optreden van het KMC zich beweegt.

De bombardementen in de Tweede Wereldoorlog

De Britse en vooral de Duitse literatuur geven zoveel informatie dat het goed mogelijk is zich aan de hand daarvan een beeld te vormen van een oorlogsramp zoals die door een bombardement wordt teweeggebracht. Het is niet de prettigste lectuur, maar helpt wel de achtergrond te schetsen waartegen het optreden van het KMC kan worden geprojecteerd. Bovendien is het zinvol uit de lessen van het verleden trends af te leiden die indicaties kunnen geven voor toekomstige ontwikkelingen; daarom is het goed lering te trekken uit de Tweede Wereldoorlog.

In het begin van die oorlog werden voor het bombarderen van doelen als regel alleen óf brisant- óf brandbommen gebruikt. Bij gebruik van uitsluitend de eerstgenoemde soort ontstond een beperkt schadegebied dat zich ten gevolge van de veroorzaakte branden, en afhankelijk van de weersgesteldheid, langzaam maar zeker uitbreidde; bij een dergelijke aanval werden onder de getroffen bevolking meer gewonden dan doden geteld.

Bij gebruik van brandbommen daarentegen breidde het aanvankelijk eveneens beperkte schadegebied zich veel sneller uit, als gevolg van de talrijke brandhaarden binnen de bebouwing; in tegenstelling tot een bombardement met brisantbommen waren er nu meer doden dan gewonden.

Dat verschil in uitwerking van brisant- en brandbommen leidde ertoe dat er bij de voorbereiding van bombardementen geleidelijk steeds meer rekening werd gehouden met de beoogde resultaten en dat daarom bommensoorten werden gekozen waarvan een maximale uitwerking kon worden verwacht. Zo dienden luchtmijnen voor het blootleggen van het brandbare inwendige van gebouwen — ter vergroting van het brandbare oppervlak — in een groter gebied dan door de eenvoudige brisantbommen kon worden bestreken; de *zwaardere brisantbommen*, in het bijzonder indien voorzien van een vertraagde ontsteking, konden diepe kraters slaan zodat waterleidingen werden vernield; *middelzware en lichte brisantbommen* — al dan niet met tijdontsteking — konden, gemengd door de afgeworpen *brandbommen*, bevolking en hulpverleners dwingen in de schuilplaatsen te blijven zodat de branden zich vrij konden ontwikkelen en de machteloosheid van de hulporganisaties het demoraliserende effect nog versterkte.

De ervaring leerde dat de schade van een brisantbombardement in gemiddeld drie maanden werd hersteld; na een aanval met brandbommen vergde dat gemiddeld zes maanden. De RAF ging daar-

om ertoe over, bij bombardementen op Duitse oorden een gemengde bommenlast te gebruiken van veelal 60% brand- en 40% brisantbommen, omdat dan de som van de effecten destructiever zou zijn en de hulpverlening kon worden gedwarsboomd als tijdontstekingen werden gebezigd. In die opzet werden meer dan 75 Duitse steden eenmaal of vaker gebombardeerd door luchtvloten van 800 tot 1000 bommenwerpers. De gevolgen waren bijna onvoorstelbaar. Een van de eerste doelen voor een dergelijke grootscheepse aanval was Keulen; daar werden 1455 ton bommen, waarvan 60% brand-, afgeworpen; 250 ha bebouwde oppervlakte met 18.432 huizen, flats, e.d., werd verwoest, en er vielen ongeveer 500 doden en 5000 gewonden.

Een van de laatste doelen in Duitsland die door de geallieerden werden gebombardeerd, was Dresden. Binnen 24 uur werden daarop, in drie aanvalsgolven, ontstellende hoeveelheden bommen afgeworpen: in de nacht van 13 op 14 februari 1945 rond 3000 brisant- en 400.000 brandbommen; 3 uur later, in de vroege ochtend van 14 februari, nog eens 5000 brisant- en 200.000 brandbommen en ten slotte, ongeveer vijftien uur na de eerste aanval, in de middag van diezelfde dag 2000 brisant- en 50.000 brandbommen. Het totale aantal slachtoffers werd geschat op meer dan 100.000; in de loop van drie maanden werden omstreeks 18.000 doden geborgen waarvan 65% niet meer kon worden geïdentificeerd, en naar schatting moeten ook daarna nog 10.000 à 15.000 doden onder de puinhopen zijn blijven liggen, reden waarom die puinhopen werden bewerkt met vlammenwerpers en bedekt met ongebluste kalk om epidemieën en besmettingen te voorkomen.

De stad waarover het meeste is gepubliceerd, is echter Hamburg. Haar vooraanstaande plaats in de literatuur dankt deze stad vooral aan de *vuurstorm** die daar werd veroorzaakt door enerzijds de langdurige droogte en hoge temperaturen in de zomer van 1943, en anderzijds de hoge concentratie aan brandbommen.

De eerste aanval, in de nacht van 24 op 25 juli 1943 uitgevoerd op het westelijke deel van de

stad, verwoestte ongeveer 4 km²; de daarbij in brand gezette gebouwen vertegenwoordigden een brandend gebouwenfront ter lengte van 86 km, waartegen 86 Duitse brandweereenheden werden ingezet. (De toenmalige Duitse brandweereenheid kan globaal worden gelijkgesteld aan een brandweercompagnie uit een MC-Brandweer, ter sterkte van 150 man.)

De tweede aanval vond plaats in de nacht van 27 op 28 juli, en was gericht op het zuidoostelijke deel van de stad. Daarbij werd ongeveer 12 km² verwoest, overeenkomende met een brandend gebouwenfront met een lengte van 215 km, waar tegelijkertijd bijna 7000 gebouwen in brand stonden; daartegen werden 96 brandweereenheden ingezet.

De derde aanval greep het zuidelijke stadsdeel aan en verwoestte daar ongeveer 5 km², met een brandend gebouwenfront van 166 km waarop 98 brandweereenheden werden ingezet.

Het effect van brisantbommen in een dergelijke situatie bleek meervoudig: hun vernielende werking vergrootte de brandbare oppervlakte, vernielde ruiten ook op grotere afstand zodat het vlieg-vuur vrij spel kreeg, demoraliseerde de bevolking en dwong de mensen in de schuilplaatsen te blijven als gevolg waarvan zij — en ook de brandweereenheden — de brandhaarden niet onmiddellijk in de beginfase al konden bestrijden. Die combinatie van factoren veroorzaakte een geweldige oppervlaktebrand — een *vuurstorm* — die in een tijdsverloop van twee à drie uur zijn hoogtepunt bereikte en daarna nog drie tot vier uur onverminderd bleef voortwoeden.

Door het samengaan van invloeden die het ontstaan van een vuurstorm bepalen ontwikkelde zich in het gebombardeerde Hamburg een luchtstroming in de richting van het centrum van de brand met windkracht 12. Daarmee werd zó overvloedig zuurstof toegevoerd dat het bestrijden van de brand zo goed als onmogelijk werd. De enorme hitte en de gloeiende asregen verhinderden de brandweer zelfs, gebruik te maken van bestaande open plekken, pleinen en parken voor het opstel-

* Een *vuurstorm* is een vrij zeldzame vorm van rampzalige ontwikkeling van een oppervlaktebrand, die zich kan voordoen onder de volgende voorwaarden:

- de bebouwingsdichtheid moet ten minste 30% bedragen;
- de vuurbelasting en de brandbaarheid van de bebouwing met inhoud moeten aan zekere eisen voldoen;
- de getroffen oppervlakte moet 10 km² of meer bedragen;

- het aantal initiële brandhaarden moet zodanig zijn dat bij een bebouwingsdichtheid van 30% globaal 1/6 van de gebouwen direct in brand raakt (berekend werd dat die voorwaarde het uitwerpen vergde van ten minste 80 t/km²);

- gunstige weers- en klimatologische omstandigheden, te weten langdurige droogte, een windkracht van 0-10 km/h bij het aardoppervlak en in de hogere luchtlagen tot op ongeveer 4 km hoogte bij instabiele atmosfeer.

len van het materieel en voor het bestrijden of af-grendelen van de branden.

Hoewel het uiterste werd gedaan om de duizen-den te redden die zich in het getroffen gebied in schuilkelders bevonden, mocht niets baten: tal-lozen die hun schuilplaatsen trachten te ontvluch-ten, werden door de vuurstorm omvergeworpen en kwamen om door de verzengende hitte of door zuurstofgebrek. De brandweerautoriteiten raam-den het aantal slachtoffers op omstreeks 55.000; 45.000 lichamen werden teruggevonden, de ver-misten waren waarschijnlijk onder de ruïnes be-dolven of wellicht volkomen verast. Ongeveer 18.000 mensen werden gered.

De materiële schade was enorm: 35.700 inboedels werden totaal vernietigd, 4660 ernstig beschadigd; van 450.800 gezinswoningen waren er 253.400 geheel vernield dan wel voor verder gebruik on-geschikt; aan gebouwen was een oppervlakte van 15 km² volledig vernietigd, een nog veel groter gebied was zwaar beschadigd.

De duizenden slachtoffers die later in de schuil-kelders werden aangetroffen, bleken niet te zijn verbrand maar te zijn omgekomen door verstik-king als gevolg van zuurstofgebrek, door inwendig hitteletsel, of door koolmonoxydevergiftiging. Dat werd vastgesteld toen een grootscheeps onderzoek werd verricht naar doodsoorzaken en aard van de verwondingen, teneinde richting te kunnen geven aan de geneeskundige hulp in het terrein en in de ziekenhuizen. Voor dat onderzoek stelde in 1943 het Duitse ministerie voor de luchtvaart een aan-tal medische commissies in, die echter geen vol-ledig inzicht konden verschaffen. Wel bleek het mogelijk de doodsoorzaken onder te brengen in twee groepen, en wel uitwendig c.q. inwendig let-sel.

Doodsoorzaken door uitwendig letsel:

- bedolven onder puin dan wel letsel door rond-vliegende brokstukken;
- bijkomende gevolgen van explosies (verdrin-king, vergiftiging, verbranding);
- brandwonden;
- tetanus bij verwondingen indien tevoren geen serum was gegeven.

Doodsoorzaken door inwendig letsel:

- koolmonoxydevergiftiging in schuilkelders en tijdens reddingswerkzaamheden;
- werking van hitte door inademing, geleiding en straling bij zeer hoge temperaturen;
- oververhitting in lange tijdsperioden terwijl

dat normaliter slechts gedurende korte tijd kan worden doorstaan;

- inademing van stof;
- luchtdrukwerking op het inwendige;
- hartverlamming door schrik of uitputting.

Duidelijk kon worden vastgesteld, ook uit studies en rapporten uit andere Duitse steden, dat mecha-nische oorzaken bovenaan stonden; dergelijke let-sels verschillen nauwelijks van die welke in de oorlogsgeneeskunde voorkomen. Shock moet een zeer grote rol hebben gespeeld: statistieken uit een van de ziekenhuizen geven aan dat tussen 12 en 13% van alle daar geregistreerde slachtoffers uit gebombardeerde gebieden daaraan was overleden. Andere belangwekkende gegevens uit de ervarin-gen van Hamburg en andere Duitse steden zijn:

- de temperatuur van de brandhaarden bedraagt 800 à 1000°;
- in 20 minuten na het vallen van de eerste bom-menserie ontstaat een oppervlaktebrand die zich kan ontwikkelen als hiervoor beschreven;
- 80% van de slachtoffers overlijdt aan CO-vergiftiging.

Het kernwapen

In de slotfase van de Tweede Wereldoorlog moest worden vastgesteld dat de uitwerking van de tot dan toe gebruikelijke grote conventionele bombar-dementen kon worden geëvenaard zo niet over-troffen door één enkele bom. Sindsdien is ook de invloed van een kernwapeninzet op de bebouwing van een stad onderwerp van studie, waarbij de gegevens werden ontleend aan de praktijk van Hiroshima en Nagasaki, alsmede aan daarna uitge-voerde Amerikaanse proefnemingen.

Met uitzondering van het fall-outpatroon waarin de radioactieve neerslag later terechtkomt, ver-toont de uitwerking van een kernwapenexplosie in het algemeen een cirkelvorm. Daardoor is het mogelijk de effecten van zo'n wapen te groeperen in concentrische cirkels rond een punt dat lood-recht onder het explosiepunt is gelegen, het zg. *grondnulpunt* (gnp). De grootte van die *schade-zones*, gerelateerd aan de overdruk, is afhankelijk van het vermogen van het kernwapen, de explosie-hoogte boven het maaiveld, en de weersgesteldheid (luchtvochtigheid, windsnelheid, zicht).

Kernzone (schadezone I)

- gebouwen totaal vernield dan wel ernstig be-schadigd; ruïnes en resten van de bebouwing moe-ten worden afgebroken;

- straten door puin versperd en niet toeganke-
lijk;
- betreden van deze zone onmogelijk door felle
branden (ca. 33% staat in brand) en hoge radio-
activiteit (bij maaiveld- of zeer lage explosies);
- dichte wolken verstikkende rook en stof, as-
regen, instortingen en ontploffingen maken even-
eens betreden onmogelijk;
- eventuele overlevenden zullen een dodelijke
dosis hebben opgedaan door de initiële radioacti-
viteit en zullen — indien zij nog tot vluchten in
staat zijn — onderweg omkomen door die dosis
en door hun reeds opgelopen en nog daarbij ko-
mende verwondingen;
- hulpverleningsacties in dat gebied zijn uitge-
sloten.

Middenzone (schadezone II)

- belangrijke tot matige schade aan gebouwen,
die deels moeten worden ontruimd;
- bij een hoge luchtexplosie geen levensgevaar
door directe initiële radioactiviteit, bij maaiveld-
explosie evenwel langdurig verblijf onmogelijk ten
gevolge van nabijlevende radioactiviteit;
- straten zijn niet of nauwelijks begaanbaar (af-
hankelijk van de wegbreedte en de soort en hoog-
te van de daaraan liggende bebouwing);
- het schadebeeld is minder angstaanjagend
doordat niet alle gebouwen zijn weggevaagd;
- indien brandbestrijding uitblijft, zullen de ver-
spreide branden zich uitbreiden en samensmelten
tot oppervlaktebranden;
- in deze zone ligt de primaire brandgrens, waar-
binnen 10 tot 15% van de branden direct ontstaat
door de hittestraling van de kernwapenexplosie;
- de bevolking zal uit deze zone vluchten met
medeneming van de gewonden, maar zal daarbij
hinder opleveren voor hulpverleners met hun ma-
terieel; die vlucht is echter onontkoombaar, en
het opvangen en reguleren daarvan vormen der-
halve een wezenlijk onderdeel van de rampenbe-
strijding;
- in deze zone spelen zich de activiteiten van
brandweer en reddingsdienst af.

Buitenzone (schadezone III)

- matige tot lichte schade aan gebouwen (voor-
namelijk glas- en pannenschade);
- bij grote vermogens (d.i. boven 50 kt) ligt de
primaire brandgrens zelfs in deze zone;
- vele lichtgewonden ten gevolge van rondvlie-
gend glas, dakpannen, e.d.;
- in deze zone spelen zich de activiteiten af van

de brandweer — indien de primaire brandgrens
daar ligt — en van de reddingsdienst die zich be-
weegt op het grensgebied met zone II, terwijl de
geneeskundige dienst er gewondenverzamelplaat-
sen inricht in daarvoor nog geschikte gebouwen.

In het vorenstaande is globaal en enigszins ge-
simplificeerd aangegeven met welke factoren moet
worden gerekend bij conventionele en kernwapen-
bombardementen. Bij de bestrijding daarvan open-
baren zich enkele verschillen, zowel bij het ont-
staan en de ontwikkeling van de branden als be-
treffende de inzetmogelijkheden van het rampen-
bestrijdingspotentieel.

De brandstichtende werking van conventionele
middelen — de thermische straling — duurt be-
trekkelijk lang, en belooft gemakkelijk een tiental
minuten. In die tijdsduur loopt de omgevingstem-
peratuur op ten gevolge van de hittestraling, zodat
een eenmaal begonnen brand snel in hevigheid
kan toenemen en zich met andere enkelvoudige
brandhaarden op een klein gebied kan verenigen
tot groeps- en complexbranden.

De thermische straling bij een kernwapenexplosie
daarentegen duurt zeer kort, ten hoogste enkele
seconden. Zij is het sterkste in de buurt van het
grondnulpunt en neemt af met de afstand daarvan.
Afhankelijk van de explosiehoogte, de breedte van
de straten en de hoogte van de gebouwen zal een
zekere schaduwwerking optreden. Door de invalshoek
van de thermische straling zullen de branden
op nagenoeg alle verdiepingen kunnen ontstaan.
Het verschil voor de brandbestrijding bestaat hier-
in, dat bij conventionele branden zeer snel met
grote branden moet worden gerekend, terwijl na
kernwapeninzet meer kleinere branden moeten
worden geblust. Op het terrein van de reddings-
dienst kunnen de reddingsacties na een conven-
tioneel bombardement in het gehele getroffen ge-
bied worden uitgevoerd — afgezien van de brand-
situatie die alle activiteiten kan verhinderen tot
drie à vier uur na de aanval — maar na een kern-
wapeninzet kan zone I niet worden betreden; af-
hankelijk van de brandontwikkeling zal de red-
dingsdienst in zone II zo ver mogelijk in de rich-
ting van het gnp opschuiven. Bovendien kan zich
daarbij nog de moeilijkheid voordoen dat de ver-
spreiding van radioactieve fall-out over het ramp-
gebied — indien de intensiteit daarvan hoog is —
alle hulpverlening onmogelijk kan maken in een
bepaald tijdsbestek.

De met de rampbestrijding belaste civiele autori-
teiten zullen moeten bepalen waar met de bestrij-
ding kan en zal worden aangevangen. Bij conven-

tionele zowel als bij kernwapenbombardementen worden verschillende methoden gebruikt om de aangrijpingspunten voor de brandbestrijding vast te stellen. Op die punten begint de bestrijding met het lokale potentieel; het later arriverende bijstandspotentieel wordt dan op de linker- of rechterflank van het eerste ingezet, waarbij het streven altijd is de brand in te sluiten dan wel te kanaliseren. Voor een aantal veronderstelde eventualiteiten zijn, in het kader van het voorbereiden op een zo doelmatig mogelijke rampbestrijding, reeds in vredetijd „draaiboeken” ontworpen voor zowel lucht- als grondexplosies; die voorbereide plannen geven tevens aan op welke plaatsen het lokale potentieel onmiddellijk wordt ingezet en welk bijstandspotentieel in uiterste instantie nodig is.

Het opstellen van de vorenbedoelde *Voorbereide Bestrijdingsplannen* is een van de taken van de Organisatie Bescherming Bevolking (OBB); richtlijnen voor deze, naar de inhoud gestandaardiseerde, plannen zijn opgenomen in het *Voorschrift leiding BB*.

Organisatie Bescherming Bevolking

De eerste leidraad voor het organiseren van de bescherming van de burgerbevolking werd reeds in 1949 aan de burgemeesters uitgegeven door het ministerie van binnenlandse zaken. Naarmate daarna ook de eigen ervaringen uit bombardementen op Nederlandse steden beter werden geëvalueerd en gerubriceerd, en uit geallieerde bron aanvullende gegevens werden verkregen over de Tweede Wereldoorlog en de kernwapeninzet tegen Japan, groeide steeds meer het inzicht dat Nederland niet onvoorbereid mocht blijven met het oog op een mogelijke toekomstige oorlog. Dat impliceerde dat een gedegen civiele-verdedigingsvoorbereiding noodzakelijk was; en dat was de reden waarom de Nederlandse regering besloot de bescherming van de bevolking wettelijk te regelen.

In 1952 werd de *Wet Bescherming Bevolking* van 10 juli 1952, Stbl. 404, afgekondigd. Daarin werd het beginsel van de *zelfbescherming* centraal gesteld: de individuele burger behoort eerst in zijn eigen omgeving bescherming te zoeken tegen de gevaren die hem kunnen bedreigen; in tijden van oorlogsdreiging zal de overheid voorlichting geven over de beste manier waarop dat kan worden gedaan.

Onderkend werd evenwel dat deze zelfbescherming onmogelijk toereikend zou kunnen zijn. Om in een wat uitgebreidere hulpverlening te kunnen voorzien, werd daarom tegelijkertijd de zg. *Ge-*

organiseerde Zelfbescherming geregeld (GZB), waarin vrijwilligers — *noodwachters* — zouden optreden, per wijk georganiseerd in Algemene Hulpverlenings Ploegen en Eerste-Hulpploegen; die regelingen werden vermeld in de *Wet op de Noodwachten*, afgekondigd op dezelfde datum, Stbl. 405. Bovendien werd later de *Bedrijfszelfbescherming* (BZB) in het leven geroepen (BZB-besluit 1958) voor bedrijven, instellingen, e.d., waarin op overeenkomstige wijze als in de wijken verschillende hulpploegen zullen worden geformeerd, die echter niet onder BB-bevelen worden gesteld. En ten slotte werd voor bedrijven van vitaal belang voor de oorlogsproductie of voor het maatschappelijke leven — zoals bijvoorbeeld energiebedrijven — de zg. *Bedrijfsbescherming* geregeld; die bedrijven krijgen dan van de minister van binnenlandse zaken, in overleg met diens ambtgenoten die dat mede aangaat, opdracht bepaalde maatregelen te treffen ter verzekering van het functioneren van dat bedrijf.

Aangezien de rampbestrijding in voorkomend geval slechts efficiënt kan zijn als bij de voorbereidingen niets aan het toeval is overgelaten en de uitvoering uitstekend wordt gecoördineerd en geleid, is het duidelijk dat de voorbereiding van dat alles een belangrijke rol speelt. De *Wet Bescherming Bevolking* is, zoals blijkt uit art. 1 dat reeds in een andere bijdrage werd geciteerd, primair bestemd voor de bescherming tegen de gevolgen van oorlogsgeweld. Het in art. 4 van die wet vermelde *Rijksplan voor de bescherming van de bevolking* — vast te stellen door de minister van binnenlandse zaken in overeenstemming met de andere ministers wie het mede aangaat — is dan ook gebaseerd op de *Militaire Onderstelling* inzake aard, omvang, frequentie en plaats van luchtaanvallen waarmee in tijd van oorlog moet worden gerekend. Daarbij is het streven, in het algemeen die maatregelen te nemen waarvan in redelijkheid kan worden verwacht dat zij hun nut zullen behouden ook al zou de militaire onderstelling worden herzien. Weliswaar zegt art. 37 van meergenoemde wet „In geval van watersnood of andere rampen alsmede dreigend gevaar voor het ontstaan daarvan kunnen Wij deze Wet op voordracht van Onze Minister-President voor zover nodig van overeenkomstige toepassing verklaren”, maar op dergelijke andere rampen zijn sinds het begin van de jaren '60 noch de organisatie noch de uitrusting afgestemd: die zijn in hoofdzaak gericht op het bestrijden van de gevolgen van kernwapenaanvallen en conventionele bombardementen.

De Organisatie Bescherming Bevolking zal hulp in groter verband alleen kunnen verlenen als daarvoor meer tijd beschikbaar is. Dan zal er immers gelegenheid zijn de organisatie paraat te maken; de vredesorganisatie bestaat slechts voor een klein gedeelte uit beroepskrachten, en verder uit personen die normale functies in het maatschappelijke leven vervullen zodat zij eerst zullen moeten worden opgeroepen.

De OBB is een burgerlijke organisatie die staat onder de burgerlijke gezagsdragers, te weten de minister van binnenlandse zaken, de commissarissen der Koningin, en de burgemeesters. Met uitzondering van Amsterdam, Dordrecht en Texel zijn de gemeenten ondergebracht in samenwerkingsverbanden die de naam *kring* dragen. Nederland is zo verdeeld in 43 BB-kringen. Binnen de kring vormen de burgemeesters van de samenwerkende gemeenten de *kringraad*, die op het gebied van de BB de gezamenlijke bevoegdheden van de afzonderlijke burgemeesters uitoefent. Deze kringraad wordt terzijde gestaan door een commando onder leiding van een *Hoofd Bescherming Bevolking* (HBB) die, met in zijn staf de hoofden van de onder hem gestelde *BB-diensten* en vertegenwoordigers van de gemeentelijke diensten en de plaatselijke politie, in tijden van paraatheid opereert vanuit de *kringcommandopost* (COP).

BB-diensten in de kring

De noodwacht van de kring bestaat, behalve het HBB-commando, uit:

- de vooruitgeschoven hulpverleningseenheden;
- reddingsdiensteenheden;
- geneeskundige eenheden;
- gewondentransporteenheden;
- ABC (NBC)dienst;
- waarschuwingdienst en alarmering;
- verbindingdienst;
- verzorgingsdienst.

Deze eenheden zijn georganiseerd in ploegen, groepen en pelotons. In de huidige OBB is het peloton de grootste operationele eenheid. Een aantal pelotons van de hierboven genoemde diensten is verdeeld over een of meer sectorgroepen, onder leiding van een *Algemeen Sectorcommandant*; binnen zo'n sectorgroep staan de onderscheidene diensten onder leiding van een *Sectorcommandant*. Doordat per kring kan worden beschikt over een wisselend aantal pelotons, is de sterkte van een sectorgroep variabel; globaal geldt dat een sectorgroep ongeveer 500 à 600 man sterk is.

Brandweer

Het brandweermaterieel van de gemeenten wordt bij de bestrijding van oorlogsbranden ingezet in het kader van de BB. Ter aanvulling van het in vredetijd aanwezige materieel heeft het Rijk bovendien motorspuiten en slangen ter beschikking gesteld. Een deel van die aanvulling is bestemd voor plaatsing aan boord van havenboten; zo kan in oorlogstijd in het Rotterdamse havengebied een varende brandweercolonne worden geformeerd. Ten behoeve van kringen in waterarme gebieden — zoals bijvoorbeeld Enschede — heeft het Rijk verplaatsbare bluswaterreservoirs beschikbaar gesteld om in tijd van nood te voorzien in de behoefte aan bluswater.

Vooruitgeschoven hulpverleningseenheden

Deze eenheden zijn georganiseerd in ploegen die alleen in de grotere woonkernen bestaan; zij dringen zeer snel in een rampgebied binnen, voor de gespecialiseerde diensten aanwezig zijn, om te proberen zoveel mogelijk overlevenden te redden, zo nodig te bevrijden, hen een vluchtweg te wijzen en eerste hulp te verlenen.

Reddingsdienst, geneeskundige dienst en gewondentransport

Deze samenwerkende diensten vormen in feite de hulpverleningsketen. Zij zijn in het leven geroepen om zo snel mogelijk zoveel mogelijk gewonden in een zo goed mogelijke toestand over te brengen naar ziekeninrichtingen. Met het oog op de verzorging in deze inrichtingen is de ziekenhuisorganisatie in buitengewone omstandigheden in het leven geroepen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne. Behalve de eigen mogelijkheden tot afvoer van de gewonden uit het rampgebied zijn bovendien provinciale gewondentransporteenheden geformeerd.

ABC-dienst

Deze dienst beschikt — voor het kunnen adviseren van beschermingsmaatregelen — over een fijnmazig net van meetposten, uitgerust met instrumenten voor het meten van de stralingsintensiteit en het constateren van eventuele chemische besmettingen. Een groot aantal van deze meetposten is uitgerust met apparatuur voor het vaststellen van het gnp, het vermogen en de springhoogte van een kernwapenexplosie. Voor terreinverkenningen beschikt deze dienst eveneens nog over mobiele verkenningseenheden. Deze kunnen ook worden ingeschakeld voor ontsmettingstaken.

Waarschuwingsdienst en alarmering

De taak van deze dienst is het, de bevolking tijdig te waarschuwen tegen luchtgevaar en radioactieve en/of chemische neerslag. Het personeel is ondergebracht in de COP; van daaruit wordt de bevolking gealarmeerd met sirenes, die in werking worden gesteld per zg. sirenegebied.

Verbindingsdienst

Deze beschikt voor het overbrengen van berichten tussen nationale, provinciale en lokale BB-instansies onder andere over een net van radio-, telex-, facsimile- en telefoonverbindingen. Voor de communicatie met de eenheden in het rampterrein staan mobilifoons en portofoons ter beschikking.

Bemanning van de noodwacht

Het personeel van de OBB bestaat uit vier categorieën:

- noodwachtambtenaren, die de vaste beroepstaven BB vormen;
- voor die taken aangewezen gemeente-, provinciale of rijksambtenaren;
- vrijwilligers;
- plichtnoodwachters.

De functies bij de overheidsdiensten worden vervuld door vrijwilligers (voornamelijk bij de brandweer) en plichtnoodwachters, d.w.z. de buitengewoon dienstplichtigen.

Bijstand

Ondanks het grote aantal BB-diensten is het potentieel dat in een BB-kring kan worden ingezet niet zó omvangrijk dat elke kring afzonderlijk aan de gevolgen van een oorlogscalamiteit het hoofd kan bieden. Daarom geldt binnen de OBB het *principe van de onderlinge bijstand*, wat wil zeggen dat de niet getroffen kringen binnen de provincie hulp verlenen aan de getroffen kring. Deze hulpverlening wordt namens de commissaris der Koningin geregeld door de *Provinciaal Commandant BB* en zijn staf.

Indien een provincie dermate zou zijn getroffen dat onderlinge bijstand onmogelijk wordt, kan het *Nationaal Commando BB* aangrenzende provincies aanwijzen voor bijstandsverlening, of gebruik maken van het onder zijn bevel staande nationale hulpverleningspotentieel. Aanvankelijk, in het begin van de jaren '50, was het de bedoeling dat op elk niveau — zowel lokaal als provinciaal en nationaal — hulpverleningspotentieel beschikbaar zou zijn, al dan niet dank zij het principe van de

onderlinge bijstand. De opzet was, dat in de behoefte aan dergelijk, snel en overal inzetbaar, potentieel zou worden voorzien door de *Rijks Mobiele Colonnies*; maar de opbouw daarvan faalde, omdat er onvoldoende vrijwilligers voor waren te vinden, in tegenstelling tot de lokale en provinciale OBB. Om nu toch te kunnen beschikken over een nationale hulpverleningseenheid werd daarop in overleg tussen de ministeries van binnenlandse zaken en defensie besloten die eenheid te vullen met dienst- en reserveplichtig personeel dat, na de eerste oefening te hebben volbracht, geen mobilisatiebestemming zou hebben gekregen; die eenheid kreeg de naam *Korps Mobiele Colonnies*.

Oorlogsrampbestrijding door het KMC

Het KMC is derhalve bedoeld als een steunverlenende organisatie in handen van de leiding van de BB; als zodanig staat het voor zijn oorlogstaak onder operationeel bevel van de *Nationaal Commandant BB*. De verschillende Mobiele Colonnies van het Korps hebben elk een of meer prioriteitssteden toegewezen gekregen, rekening houdende met de dislocatie van die MC's die weer verband houdt met de ligging van de potentiële doelen en doelengebieden die in de planning werden onderkend. Het optreden van de eenheden van het KMC moet uiteraard worden ingepast in de activiteiten van de plaatselijke OBB, die zullen verlopen volgens de daartoe tevoren ontworpen plannen van het HBB.

Voor de inzet van het kringpotentieel — i.c. de BB-diensten — zijn, zoals reeds aangeduid, *Voorbereide Bestrijdingsplannen* ontwikkeld die uitsluitel geven over:

- de hoeveelheid benodigd materieel;
- de plaats(en) waar waarschijnlijk moet worden opgetreden;
- de benodigde bijstand.

Voor het berekenen van het benodigde potentieel gelden enkele vuistregels; zo rekent men voor:

- de *brandweer* per blusgroep 50 m vuurfront;
- de *reddingsdienst* per 0,25 km² een peloton voor de zg. oppervlakteslachtoffers en een peloton voor de ingesloten en moeilijk te redden slachtoffers;
- de *gnk dienst* naar rata van het aantal inwoners, in schadegone II per 10.000 inwoners twee gewondenverzamelplaatsen en in schadegone III per 12.000 inwoners één gewondenverzamelplaats.

Voor de eenheden van het KMC gelden dezelfde

vuistregels, die tot dusverre hun nut hebben bewezen voor het maken van plannen en bij het opzetten van opleidingen en oefeningen.

De Voorbereide Bestrijdingsplannen worden gebruikt bij het oefenen van de staven van de verschillende MC's en bij de vormingsherhalingsoefeningen. Dientengevolge mag worden verwacht dat de gang van zaken, procedures, e.d., in geval van een werkelijke inzet vertrouwde materie zullen blijken te zijn, hetgeen de coöperatie en coördinatie zal kunnen bevorderen.

Verloop van de rampbestrijding

In het onverhoopte geval van een rampsituatie verloopt de rampbestrijding in grote lijnen als volgt. De individuele zelfbescherming, aangevuld met de GZB en de BZB, worden in eerste aanleg geassisteerd met inzet van het plaatselijke potentieel op de meest bedreigde punten, op bevel van het Kringcommando. Onmiddellijk daarna wordt nagegaan hoe groot de behoefte is aan bijstandsverlenend potentieel en waar dat moet worden ingezet; dat laatste gegeven maakt het mogelijk, in de aanvraag om bijstand — gericht tot de betrokken Provinciaal Commandant BB — tevens aan te geven naar welk ontmoetingspunt (*loodspost*) dat potentieel moet worden gedirigeerd.

Het Provinciale Commando wijst daarop, tot een maximum van twee derden van de sterkte, andere kringen aan voor het verlenen van de benodigde bijstand. Als ook dan de totale behoefte nog niet is gedekt, zendt de Provinciaal Commandant de aanvraag door naar het Nationale Commando BB, dat beslist over bijstandsverlening hetzij door BB-eenheden uit de aangrenzende provincies, hetzij door het KMC. In het laatstgenoemde geval wordt dan, in overleg met C-KMC en op grond van de operationele instructie, beslist welke eenheden als bijstand zullen worden gezonden. Eenheden die deze opdracht krijgen, ontvangen die in de vorm van een standaardbericht met de code „INZET”. Dat bericht behelst:

- naam van de eenheid;
- plaats van inzet;
- loodspost;
- gegevens over de ramp;
- informatie over eventuele andere eenheden en hun loodspost(en) ten behoeve van de onderlinge coördinatie;
- bijzonderheden (bijvoorbeeld doorschrijdingsdosis).

Verplaatsing en inzet van de eenheid — snelle reactie wordt bevorderd door indien mogelijk de

opdracht te laten voorafgaan door een waarschuwingsbevel — geschiedt in drie echelons;

- 1e echelon: verkennings- en ordergroep (c-MC, S2, S3, ccn, adj.-MC, vbdoo);
- 2e echelon: operationele compagnieën;
- 3e echelon: verzorging.

Het eerste echelon begeeft zich onverwijld naar de opgegeven loodspost voor een eerste contact met de OBB, en wordt daar opgevangen door de c-loodspost die, namens het HBB, de c-MC voorziet van nadere gegevens; hij overhandigt hem voldoende overzichtskaarten voor hemzelf en voor elk der in te zetten compagnieën. Op de eerstbedoelde kaart zijn de COP van de Algemeen Sector Commandant en de beschikbare uitgangsstelling(en) reeds ingetekend, de andere kaarten worden door de adjudant-MC gereedgemaakt voor de compagnieën door daarop per cie de uitgangsstelling in te tekenen. Bovendien stelt c-loodspost per cie een gids beschikbaar voor de verplaatsing naar de ugs, en laat de verkennings- en ordergroep naar de COP van de Algemeen Sector Commandant gidsen voor de briefing; daarbij zijn alle leden van die groep aanwezig om tijd te sparen (c-MC heeft zijn onderen niet alle gegevens zelf te vertellen, en dezen kunnen hun kaarten reeds geheel bijwerken). In de COP ontmoet c-MC tevens de sectorcommandanten brandweer, redding, geneeskundige dienst en abc-dienst, die optreden als adviseurs van de Algemeen Sector Commandant (die de algehele coördinatie verzekert) en tevens commandant zijn van de onder hen ressorterende BB-diensten.

De Algemeen Sector Commandant licht c-MC in over de situatie en de coördinatie, de sectorcommandanten verstrekken technische informatie op hun terrein. De briefing door de Algemeen Sector Commandant houdt in:

- kaartoriëntatie omtrent de commandoposten van HBB, Algemeen Sector Commandant, Sectorcn, en bijstandsverlenende eenheden BB resp. KMC;
- soort en tijdstip van het bombardement;
- vakgrenzen waarbinnen de MC moet optreden;
- door de BB reeds genomen maatregelen, o.a. inzet van BB-potentieel;
- of de bevolking werd gealarmeerd (sirenes of zelfs hele sirenegebieden kunnen zijn uitgevallen);
- of al dan niet onder fall-outomstandigheden moet worden gewerkt;
- eventuele beperkende maatregelen tijdens de rampbestrijding;
- duur van de inzet.

De aanvullende informatie van de zijde van de sectorcommandanten betreft de volgende sectoren.

BRANDWEER

- gedetailleerde beschrijving van het actiegebied, o.a. hoogteverschillen;
- gegevens waterwinplaatsen, zoals statische zuig-hoogte, bereikbaarheid, hoeveelheid water;
- plaatsen en ontwikkeling van de branden;
- te verwachten lijn waarop zal moeten worden ingezet;
- te gebruiken slangenwegen;
- brandrisicogegevens, betreffende soort bebouwing en dichtheid, brandsingels en brand- en explosiegevaarlijke objecten.

REDDING

- beschrijving actiegebied;
- lijn tot waar van de vtgn kan worden gebruik gemaakt;
- te gebruiken penetratiewegen;
- zwaartepunten terzake van het te verwachten aantal slachtoffers;
- gegevens over bebouwing en brandrisico;
- gegevens over gas, water, elektriciteit en rio-lering;
- plaatsen voor de gewondenverzamelplaatsen alsmede het aan- en afvoercircuit tussen het ramp-terrein en de gewondenverzamelplaatsen.

GENEESKUNDIGE DIENST

- gegevens over gewondenverzamelplaatsen en circuit als voren;
- plaatsen waar mogelijk aan- en afvoerdep-
dances kunnen worden ingericht;
- samenwerking met reddingsdienst OBB c.q.
eigen reddingsdienst;
- in hoeverre transportsteun moet worden ver-
leend bij de afvoer van de behandelde slachtoffers
naar de geneeskundige inrichtingen in het achter-
land.

Op grond van hetgeen de briefing hem heeft ge-
leerd, komt de c-MC tot een voorlopig plan dat
hij onmiddellijk aan zijn onderen bekendmaakt.
Na verkenning van het toegewezen gebied wordt
het definitieve bevel uitgegeven; ter uitvoering
daarvan worden vervolgens de compagnieën in-
gezet.

Het is te begrijpen dat de briefing vaak noodge-
dwongen onvolledig zal zijn doordat de toestand
grondige verkenningen niet toelaat, het gebied te

uitgestrekt is en adequate meldingen nog ontbre-
ken. De Duitse literatuur vermeldt dat een enig-
zins betrouwbaar totaalbeeld soms pas na meer
dan 48 uur kon worden verkregen.

Capaciteit van een MC

BRANDWEER

Een MC-brandweer telt 48 brandweergroepen. Bij
hanteren van de vuistregel kan daarmee een maxi-
male inzetbreedte worden bereikt van 2400 m.
Daarbij geldt dan wel de voorwaarde dat de wa-
terwinplaats op een afstand van niet meer dan
700 m van het vuurfront is gelegen en dat de zuig-
hoogte maximaal 2,5 meter is; afwijken van die
voorwaarde betekent dat er andere systemen moe-
ten worden toegepast.

Om deinzetsnelheid te vergroten en rekenwerk te
voorkomen is een aantal standaard-watertransport-
systemen ontwikkeld waarbij de organisatie en de
indeling van het materieel niet worden aangetast.
Zo zijn er vier basis-watertransportsystemen (I t/m
IV) waarbij de afstanden tussen waterwinplaats en
vuurfront resp. 300, max. 700, max. 1040 en on-
geveer 2000 m zijn, en de vuurfrontbreedte in re-
latie daarmee resp. 2400, 2400, 1800 en 1200 m
bedraagt. In de laatstgenoemde drie systemen
wordt ook gebruik gemaakt van het 6"-slangen-
materiaal dat ter lengte van circa 16 km organiek
in elke MC-brandweer aanwezig is.

De MC-brandweer treedt in het begin altijd defen-
sief op, gericht op het voorkomen van uitbreiding,
en brengt daarbij zoveel mogelijk water uit om de
temperatuur van de branden omlaag te brengen
en zo de uitbreidingssnelheid af te remmen. Dat
houdt in dat aan de grootte van het aan zo'n MC
toe te wijzen bebouwde gedeelte een tevoren in-
gecalculeerd risico is verbonden: er zal voldoende
open water beschikbaar moeten zijn om de
pompen groot vermogen (ca. 2500 l/min) in staat
te stellen langdurig in bedrijf te blijven. Bovendien
is het noodzakelijk te zorgen voor een gedegen
inzetplan — waarvoor tijd moet worden uitgetrok-
ken — omdat later aan te brengen veranderingen
nagenoeg onmogelijk zijn: het uitleggen van een
systeem, zelfs met de 6"-slangen, gaat — uit de
rijdende voertuigen — zeer snel, maar juist het op-
ruimen is tijdrovend.

REDDINGSDIENST

De inzet van de reddingsdienst kan nauwelijks
volgens een vast plan verlopen: de op te sporen
slachtoffers kunnen zich op alle denkbare plaatsen

bevinden, mede afhankelijk van de vraag of de bevolking al dan niet werd gealarmeerd. De c-MC kan met zijn verkenningen daaraan maar weinig veranderen, en daarom is het zinvoller de cn-redding onmiddellijk hun opdracht te geven, want tijdverlies gaat ten koste van het slachtoffer. De reddingsdienst moet zeer veel improviseren. Gebruik makende van de opgegeven penetratiewegen moet zij zo diep mogelijk in het rampgebied doordringen om daar met de reddingsactiviteiten aan te vangen. De geredden worden naar zg. gewondennesten gebracht en van daar afgevoerd naar de gewondenverzamelplaatsen. De gewondennesten moeten aan berijdbare routes liggen omdat anders gedragen vervoer naar overnamepunten noodzakelijk zou zijn; dat kost mankracht en betekent kwadere kansen voor de nog niet geredden.

De commandovoering is, tot op het laagste niveau, de grote moeilijkheid voor de reddingsdienst. Immers, zodra de compagnie in het opgedragen gebied is ingezet, zwermen de pelotons en groepen uit om de slachtoffers op te sporen. De grootste last ligt daarbij op de schouders van de groepscommandanten. De huidige norm is dat per reddingsgroep per uur acht slachtoffers in veiligheid kunnen worden gebracht. Dat betekent per peloton 32 geredden per uur, per compagnie 96, en voor een complete MC-rdg/gnk 192.

GENEESKUNDIGE DIENST

In tegenstelling tot beide eerdergenoemde diensten is de inzet van de gnk-dienst de eenvoudigste: hij verricht zijn werk in, en uitgaande van, door de BB aan te wijzen gebouwen, die altijd zullen worden gekozen aan de periferie van het rampgebied op een afstand van bij voorkeur niet meer dan 5 km van de reddingsdienst.

De gewondenverzamelplaats moet ermee rekenen

dat niet alleen de aangevoerde slachtoffers hulp zullen behoeven maar ook getroffenen die op eigen gelegenheid daarheen zijn gekomen voor hulp; die laatste categorie zal na behandeling worden doorverwezen naar andere, door de civiele instanties aangewezen, opvangplaatsen.

De gewondenverzamelplaats kan 100 slachtoffers per uur behandelen; daarbij is het uitgangspunt dat het gaat om het transportgereed maken van de slachtoffers voor de afvoer naar de geneeskundige inrichtingen elders.

Slotsom

In het vorenstaande is globaal geschetst voor welke eventualiteiten een rampenbestrijdingsorganisatie nodig is, en welke plaats het Korps Mobiele Colonnas daarin zal kunnen innemen.

Ter voorbereiding op een onverhoopt noodzakelijke inzet onderhoudt het KMC ook in vredetijd al uitstekende betrekkingen met de autoriteiten van de OBB, met de gemeenten waar wordt geoefend en met gemeenten en instellingen die gebruik maken van de opleidings- en oefenfaciliteiten van het OCKMC en de Legerplaats Crailo. Daarnaast wordt nauw samengewerkt met het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne met het oog op de nooddrinkwatervoorziening en de maatregelen op het gebied van de gewondenafvoer. De meeste contacten liggen derhalve meer op civiel dan op militair terrein. De militair-civiele samenwerking neemt dan ook een zeer belangrijke plaats in bij het geheel van voorbereidingen op een toekomstige taakvervulling door het KMC, zeker niet in de laatste plaats omdat het grondbeginsel van de *eenheid van opvatting* nergens zozeer bepalend is voor de resultaten van een gezamenlijk functioneren van samenwerkende organisaties als juist onder buitengewone omstandigheden.

